

Det er den store Konges Glans,
 Som kun paa Korset døde
 For at med Livets Rosenkrans
 Jordklimpen ham kan møde.

Its glorious king is He who died
 Upon the Cross to save us,
 New joy unto the world to give
 His very life He gave us.

Grundtvigs fyndige tekst med dens konnotationsrige billedsprog gengives med nogle farveløse kristelige banaliteter. Det kan ikke være meningen med en oversættelse. Retfærdigvis må man anføre, at ikke alle antologiens oversættelser har denne karakter. De mest vellykkede stykker er Johannes Knudsens oversættelser af et uddrag af indledningsdigtet til Nordens Mytologi og „Blomstre som en Rosengaard“. Det gælder også, trods svagheder, Søren D. Rodholms gengivelse af „I al sin Glans nu straalr Solen“. Her er Grundtvigs tone.

Alt i alt må man spørge sig, hvor meget af Grundtvig der bliver tilbage i disse oversættelser i bunden stil, som må give afkald på at gengive hans billedsprog. Johannes Knudsen, der drøfter oversættelsens problematik i sin indledning, mener ikke, at prosaoversættelser er at anbefale, selvom han selv har gengivet „Menneske først og Kristen saa“ på denne måde. Der er meget der tyder på, at det er den eneste farbare vej. Oversættelsesarbejdet bliver vanskeligt nok endda, men det vil gøre det muligt at komme det centrale, Grundtvigs særlige billedverden, nærmere. Fremgangsmåden er ikke uden fortilfælde. Det kan nævnes, at man i en nyligt udkommen tysk oversættelse af Baudelaire's samlede digte har valgt at gengive dem i prosa til trods for, at man dog på tysk råder over poetisk fremragende oversættelser af en hel del digte.

Selected writings of N. F. S. Grundtvig er en fortjenstfuld indsats på mange måder. Den vil forhåbentligt finde læsere og vække yderligere interesse for Grundtvig i den vide verden, så den kan bane vejen for en større og grundigere oversættelsesantologi, der kan drage fordel af den nærværendes mangler og fortjenester.

Niels Lyhne Jensen.

Bernd Henningsen: Die Politik des Einzelnen. Studien zur Genese der Skandinavischen Ziviltheologie. Ludvig Holberg. Søren Kierkegaard. N. F. S. Grundtvig. Studien zur Theologie und Geistesgeschichte des Neunzehnten Jahrhunderts Bd. 26. Vandenhoeck & Ruprecht Göttingen 1977.

Intet er jo så morsomt, som at kigge ind af egne vind'ever; næstbedst er det at høre andre berette om, hvad de ser, når de kigger ind af vore.

Det er hvad Bernd Henningsen, ansat ved Institut for Nordisk Filologi ved Ludwig-Maximilian-Universitetet i München gør i sin tyske doktorafhandling. Han er på sporet af intet mindre end den danske, – og som han mener, også den skandinaviske, – folkekarakter. Som politolog interesserer han sig for, hvor-

for vores politiske historie ikke kan fremvise de store omvæltninger endsige revolutioner. I sin søgen efter grundene herfor standser Henningsen op ved den åndelige baggrund for den forståelse af, hvad politik er, som dannes i det 19. århundrede. Han nøjes altså netop ikke med en upræcis henvisning til folkekarakteren, men vil, ved at analysere forholdet mellem de politiske begivenheder og den filosofihistoriske tradition, undersøge grundene til den „ideologi-immunitet“ hos de skandinaviske folk, som har forhindret, at ideologier er blevet til massefænomener.

Tre skikkelser fra det 18. og 19. århundrede har efter Henningsens opfattelse afgørende bidraget til den specielt dansk/nordiske politikforståelse: Holberg, Kierkegaard og Grundtvig.

Denne politikforståelse karakteriserer Henningsen ved hjælp af det antikke begreb „civilteologi“, hvorved han forstår essensen af udsagnene om et givet samfunds selvforståelse, og det angelsaksiske „common sense“ begreb.

I et indledende kapitel søges nogle aspekter af social- og bevidsthedshistorisk art af det skandinaviske „pragmatiske“ miljø afdækket. Der trækkes nogle ganske store linier fra Danske Lov over vækkelsesbevægelserne (J. C. Lindberg kaldes en radikal, demagogisk begavet „Eiferer“), det tidlige socialdemokrati til tredivernes „Frisindet Kulturkamp“ („die eindruckvollste und bedeutendste Assoziation im dänischen Geistesleben dieses Jahrhunderts“). Hvordan sådanne linier skal trækkes, kan man imidlertid altid diskutere og ikke mindst vurdere af forskellige faktorer indflydelse. Men her tjener de altså til at skabe rammerne for Henningsens konception.

Holberg er den danske „civilteologis“ fader. Med sin forening af historie, fornuft og erfaring anviser han den gyldne middelvej, som Henningsen finder karakteristisk for den pragmatiske civilteologi. At Kierkegaard som den næste dukker op i den danske civilteologis anerække kan nok undre ved første øjekast. Men da afhandlingens tese er, at netop kontinuiteten er et karakteristisk træk ved den skandinaviske civilteologi, så kommer man jo vanskeligt uden om det 19. århundredes største tænker. Hvad Kierkegaard kalder den „egentlige antropologiske kontemplation“ vil Henningsen forstå som en præcis sammenfatning af, hvad politisk teori er. Kirkekampen ses som et udslag af Kierkegaards kritisk-socialt ansvarsbevidsthed. I en afhandling om den enkeltes politik må selvfølgelig en analyse af Kierkegaards begreb „Hiin Enkelte“ stå centralt. Der udvises stor opfindsomhed i fortolkningen og demonstreres megen belæsthed. Dog bliver det ikke helt klart, hvad Kierkegaard egentlig har at bidrage med til den danske civilteologi, bortset fra hans krav, rettet til hegelianerne, om at der skal være overensstemmelse mellem teori og praksis.

At Grundtvig hører med turde imidlertid være en selvfølge. Grundtvig behandles dog på mindre plads og mere overfladisk end både Holberg og Kierkegaard, skønt forfatteren meget vel ser, at netop Grundtvig „am deutlichsten die spezifisch skandinavische Geisteshaltung repräsentiert“. Navnlig fremhæves Grundtvigs tanker omkring folkelighed og danskhed. Ja, folkelighed, bestemt som summen af et folks værdier, normer og adfærd i religion, politik, erhverv, opdragelse og arbejde, er netop en indholdsmæssig omskrivning af afhandlingens nøglebegreb: civilteologi. Således finder forfatteren da til slut, at det er Grundtvigs begreb om folkelighed, – bl. a. som det blev institutionaliseret i

højskolen, – der er nøglen til vor ideologiresistens. Dette synspunkt kunne og burde nok have været afgørende udbygget og underbygget. Sammenfattende må man sige, at Holberg tolkes kongenialt, Kierkegaard med næsegrus beundring, og Grundtvig spises af til sidst. Man griber sig endvidere i at ønske, at forfatteren til sidst havde opsummeret resultaterne af analyserne med henblik på en samlet vurdering af de tre personers betydning for den specielt danske politikforståelse. Hvis den da er så speciel, som forfatteren påstår! Ud fra forfatterens eget oplæg burde Kierkegaard efter min mening have været behandlet mindre udførligt og Grundtvig mere. F. eks. kunne man med fordel have inddraget Grundtvigs rigsdagspolitiske arbejde.

Men iøvrigt demonstrerer forfatteren stor belæsthed og fortrolighed med dansk kulturliv både i det 19. og det 20. århundrede. Kilderne er selvfølgelig læst på dansk. Ja, folk, der ikke kan dansk, må lade sig sige, at det har de værsgod at lære, hvis de vil tages alvorligt, f. eks. som Kierkegaard-forskere, ellers er der tale om en sprogimperialistisk anmasselse.

Bogens største betydning vil nok være, at den formidler en forståelse af et bredt udsnit af dansk kulturliv for et tysktalende forum, hvor ellers kun Kierkegaard synes kendt. Men også en dansk læser bliver klogere ved læsningen, fordi der her afdækkes sammenhænge og postuleres forbindelseslinier, der er højest tankevækkende.

Viggo Mortensen.